

Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs (WSK)

Een kleuter is geen schoolkind

www.wsk-kleuteronderwijs.nl

Aan het LOBO en de pabo's

betreft: differentiatie 'Jong Kind'-'Ouder Kind' aan de pabo's

2 april 2020.

Geachte mevrouw De Kort, meneer Verheijde,
Geachte pabo-bestuurders en -docenten,

Vandaag hebben we de regering en de Tweede Kamer aangeschreven over de differentiatie 'Jong Kind'- 'Ouder Kind' aan de pabo's die in het regeerakkoord staat en die minister Van Engelshoven de komende tijd gestalte gaat geven. Kern van die brief is dat de differentiatie gebaseerd dient te zijn op de kwalitatieve verschillen tussen kinderen, die er door het verschil in hun psychologische ontwikkeling nu eenmaal zijn.

U staat vermeld in de cc van onze brief. Aan het slot daarvan schrijven we dat we begrijpen dat er bij u bezwaren leven tegen de pabo-differentiatie (waar we op 11 februari jongstleden kennis van hebben genomen), maar dat die volgens ons niet houdbaar zijn. Voor de gesignaleerde knelpunten bestaan aanvullende oplossingen zodat de regering de pabo-differentiatie ook in dit opzicht veilig kan verwezenlijken.

We hebben dan ook aan de regering en de Tweede Kamer uitgesproken dat we, voor zover we kunnen bijdragen aan die verwezenlijking, ernaar streven om dat samen met u in goede verstandhouding te willen doen.

Ook hebben we de regering en de Tweede Kamer beloofd dat we u zouden uitnodigen om uw en onze adviezen bij en commentaren op de verwezenlijking van de differentiatie niet alleen met de regering en de Tweede Kamer, maar ook met elkaar te delen.

Dat er volop aanleiding is voor de door ons voorgestelde samenwerking en uitnodiging, laten we u graag in de bijlage zien.

We zien uit naar uw reactie op ons voorstel.

Met vriendelijke groeten,

de kerngroep van de WSK
(kerngroep2018@wsk-kleuteronderwijs.nl)

cc: I.K. van Engelshoven, A. Slob, Kamerleden met basisonderwijs en/of hogescholen in portefeuille, PO-Raad, schoolbesturen

Bijlage

Aanknopingspunten voor samenwerking en uitwisseling

Gezien de voorgeschiedenis van de differentiatietekst in het regeerakkoord dient de aanstaande pabo-differentiatie 'Jong Kind'-'Ouder Kind' verankerd te zijn in de psychologische ontwikkeling tussen 0 en 12/13 jaar in het algemeen en die van oudere peuter via kleuter naar jong schoolkind in het bijzonder – kortom, in de kwalitatief structurele verschillen tussen kinderen, die er feitelijk nu eenmaal zijn.

In verband met de differentiatie stellen we u samenwerking en uitwisseling voor. In vele stukken die we op internet hebben gevonden, zien we daar aanknopingspunten voor. We lichten er twee stukken uit, met ten minste zestien aanknopingspunten.

A. In uw stuk [Kaderstelling specialisatie jonge en oudere kind](#) zien we ten minste vijf aanknopingspunten.

1. 'In de ontwikkelingsperiode 0-7 jaar vinden ontwikkelingen plaats die van betekenis zijn op het functioneren van het kind in de basisschool' (p.3).
2. 'Het bepalen van de ontwikkeling en de vooruitgang van jonge kinderen vraagt specifieke kennis' (p.6).
3. 'Thematisch werken is de pedagogisch-didactische manier van werken die goed aansluit bij de ontwikkelingsfase van jonge kinderen' (p.6).
4. 'Het gaat dan om kinderen die een voorsprong hebben in hun ontwikkeling of juist een achterstand. Dit wordt omgaan met verschillen genoemd' (p.8).
Dit is om twee redenen een aanknopingspunt.
 - a. Een kind van 5,5 jaar dat op de meeste ontwikkelingsdomeinen als een kleuter (gemiddeld 4,5 – 6,5 jaar) functioneert, maar leest als een jong schoolkind (gemiddeld 6,5 – 8,5 jaar) en telt als een oudere peuter (gemiddeld 3 jaar en 9 maanden – 4,5 jaar),
 - heeft bij nadere beschouwing geen voorsprong in het lezen maar is een vroege lezer en
 - heeft bij nadere beschouwing geen achterstand in tellen, maar is een late teller.
 - b. Tussen kinderen bestaan twee soorten verschillen: persoonlijkheidsverschillen en verschillen in het tempo waarin ze op de verschillende ontwikkelingsdomeinen de ontwikkelingsfasen doorlopen. Beide vooronderstellen andere vaardigheden van de kant van leerkrachten. Met het tweede verschil kunnen ze beter omgaan naarmate ze de verschillende ontwikkelingsfasen theoretisch herkennen en praktisch kunnen omzetten in effectieve handelingen.
5. 'de transitie van het spelende kind naar een taak- en prestatie omgeving' (p.8).
Het spelende kind is de kleuter en het kind in een taak- en prestatie omgeving het jonge schoolkind.

B. We zien nog elf aanknopingspunten in het stuk [Het jonge kind in groep 3](#) dat u bij de transitie van spelend kind naar een taak- en prestatie omgeving noemt (punt 5 hierboven).¹

6. 'Jonge kinderen hebben een andere aanpak nodig dan oudere kinderen' (p.1).
Een kleuter, een oudere peuter, een jonge peuter en nog jongere kinderen zitten elk in een andere ontwikkelingsfase dan jonge en oudere schoolkinderen – ze hebben elk hun eigen psychologische structuur; zie onze brief aan de regering en de Tweede Kamer, met name bijlage II onder 'Wat is een jong kind?' en 'Drie voorbeelden'.
7. 'Het werken met jonge kinderen vraagt echter zodanig andere vaardigheden dat veel pas afgestudeerden zich niet competent genoeg voelen om te werken met kleuters' (p.1).

¹ We hebben geen stuk van Smeets met de naam *Het jonge kind in groep 3* kunnen vinden, wel *Zó werkt het met jonge kinderen in groep 3!*. We nemen aan dat dat stuk is bedoeld en verwijzen daarnaar.

Hieraan wil de WSK al vanaf zijn oprichting in 2012 recht doen, wat door de Tweede Kamer en de regering is erkend in de differentiatietekst in het [regeerakkoord](#) (p.11, 'Een sterke docent'); zie ook onze brief aan de regering en de Tweede Kamer, noot 1.

8. 'Onderwijs aan het jonge kind is een vak apart omdat het kind in die leeftijdsfase om specifieke begeleiding vraagt. De kennis en inzichten vanuit de ontwikkelingspsychologie geven hier richting aan' (p.1).
9. 'Pedagogen en psychologen die zich buigen over ontwikkelingsfasen constateren telkens dat er een verschil is tussen kleuters en 'schoolkinderen'. Een kleuter is geen schoolkind, het is dan ook begrijpelijk dat het schoolse leren van oudsher pas bij zes/zeven jaar begon' (p.1).
10. 'Het is belangrijk dat er in deze fase aandacht is voor continuïteit, een doorgaande lijn naar een nieuwe fase' (p.2).
11. 'magisch denken: kinderen geloven nog in Sinterklaas en ook het poppenkastspel gaat er nog in als koek, maar ook: waarom kan 2+2 morgen niet ineens 6 zijn?' (p.2).
12. 'Van spelend ontdekken naar systematisch trainen en kennis opbouwen' (p.2).
13. 'Niet elk kind is eraan toe om te leren lezen, rekenen en schrijven in groep 3' (p.2).
Er zijn inderdaad genoeg kinderen die op vele ontwikkelingsdomeinen een jong schoolkind zijn, maar op de domeinen 'lezen', 'rekenen' en/of 'schrijven' nog een kleuter. Het omgekeerde, dat een kind al in groep 2 toe is aan lezen en/of rekenen en/of (minder vaak) schrijven, komt overigens ook voor.
14. 'De ontwikkeling van "schoolrijpheid" gaat ook in groep 3 nog door' (p.2).
Het gaat ons hier vooral om het idee van schoolrijpheid en om het feit dat school- of leerrijpheid ontstaat als onderdeel van een ontwikkelingsproces. Zie ook punt 4a hierboven.
15. '[...] het gegeven dat er jonge kinderen, met jonge kindeigenschappen in groep 3 zitten: door de specialisatie Jonge kind in ieder geval t/m groep 3 te laten zijn. Studenten die in groep 3 komen te werken moeten vooral kennis hebben van het jonge kind, niet van het oude. Zij moeten ook stage hebben gelopen bij de kleuters' (p.4).
16. 'Leerkrachten moeten leerinhouden op verschillende niveaus aanbieden' (p.5).
Daar zijn we het helemaal mee eens:
 - Groep-2- en groep-3-kinderen die op het leesdomein jong schoolkind zijn, leren lezen en groep-2- en groep-3-kinderen die op het leesdomein kleuter zijn, krijgen voorwaardenscheppend onderwijs in de vorm van klank- en vormspelen.
 - Groep-2- en groep-3-kinderen die op het rekendomein jong schoolkind zijn, leren rekenen en groep-2- en groep-3-kinderen dat op het rekendomein kleuter zijn, krijgen voorwaardenscheppend onderwijs in de vorm van telspelletjes en ordenen van allerlei materialen.